

Focialista forradalom

Regényrészlet

BENEDEK SZABOLCS

Volt egy, vagy talán két óra is a délutánban, annak is a legelején, amikor a Nap a sárga keramittal borított udvar leghátsó traktusába is besütött. Éppen a hátsó lépcső mellé, amit nem is olyan sokkal korábban még cselédlépcsőnek neveztek, és bár ez az idő már elmúlt, ettől még az a fertály ugyanolyan mostoha része maradt a háznak, mint azelőtt. Aki tehetett, nem a hátsó lépcsőn közlekedett, inkább végigment a gangon, vállalva annak kockázatát, hogy a hiányos kövezeten könnyű megbotlani, egyébként meg olyan kicsi a távolság a fal és a rács között, hogy egy testesebb ember hol a megállíthatatlanul málló vakolatból, hol a folyton pergő rozsdából elkerülhetetlenül hoz magával a ruháján egy-egy adagot. Ráadásul a rács egyes helyeken erősen ingott, félő volt, hogy kidől, amiből kifolyólag Balla elvtárs óvatosságra és nagyfokú figyelemre intette a lakótársakat, sőt bizonyos szegleteken egyenesen megtiltotta a dohányzás és a beszélgetés gangrácsra való támaszkodás közbeni módosítását. Aki nem volt ott az ezt kihirdető, továbbá a rács veszélyes pontjait ismertető lakógyűlésen, és netán emiatt baleset érné, az vessen magára, nem mellesleg az így keletkezett kárt a közösség felé köteles lesz megtéríteni. Egyébiránt pánikra nincs ok, már szerveződik az a szocialista brigád, amelynek feladata a gangrács megerősítése lesz, ehhez azonban a lakótárs elvtársak és elvtársnők türelme kéretik, elvégre nem hűbelebalázs módjára dolgozunk, ahogyan a reakcióban, hanem előbb szépen, pontosan megtervezzük a munkát.

A hátsó lépcső a gangnál is siralmasabb képet mutatott. Vagyis mutatott volna, ha nem borította volna örök és jótékony sötét. Egyfelől a lépcsőbe kapaszkodó rács a háború óta erősen foghíjas volt: a földszint és az első

emelet között teljesen, az első és a második emelet közötti részben hiányzott. A lakók egy időben még úgy emlékeztek, hogy az oroszok hordták el a vasrudakat, ismeretlen célból, Balla elvtárs azonban fölvilágosította őket, hogy tévednek, mindnyájukat megcsalja emlékezetük, ugyanis a fasiszták tették, akik álnokul magukkal hurcolták a lépcsőrács elemeit Nyugatra, ahol hamarosan annak minden darabja amerikai hadizsákmány lett, bizonyára már át is szállították az egészet az óceánon, és beleépítették valamelyik tőkés villájának a kerítésébe. Másfelől a lépcsőfokok egy része töredezett volt, más része ingott, a mellettük futó falon a vakolat már emlékeiben se nagyon létezett, a világítást arrafelé pedig ismeretlen okokból az ostromtól eltelt időben egyszer sem sikerült megjavítani. A hajdani cselédlépcsőt így leginkább a patkányok használták, amikor följöttek a légópincéből egy kis friss levegőt szívni.

Özvegy Kohárné se használta a hátsó lépcsőt, holott ő lakott hozzá a legközelebb, olyannyira, hogy mindig seprűvel a kezében kellett ajtót nyitnia, hogy szükség esetén elúzhesse a lakásának küszöbe előtt szundikáló patkányokat. Kohárné igazából egyik lépcsőt, a bejárat mellettit se használta. Nem volt rá oka – bár évtizedek óta ebben a házban lakott, idejét se tudta, mikor járt az első vagy a második emeleten. Az is lehet, hogy soha. Úgy volt vele: ha nincs miért mennie, hát minek menjen, ami fontos netán odafönt történik, az ugyanúgy látható lentről is. Ami meg nem fontos, arról jobb is, ha nincs tudomása. A hátsó traktus sötétsége se zavarta különösebben. Az ember sokkal több mindenhez hozzászokik és sokkal több mindent el tud fogadni, mint gondolná, különben meg errefelé nem is olyan régen olyan kemény idők jártak, hogy azokhoz képest a küszöb előtt heverésző patkányok és a napfényt alig-alig látó udvari sarok tulajdonképpen smafu.

Amúgy is van az az egy, vagy talán majdnem két kora délutáni óra. Föltéve persze, ha nem is esik az eső, vagy legalábbis nem takarják felhők az eget. Mint a legutóbbi napokban számtalanszor. Szerencsére azonban végre kisütött a Nap, és az időjárás a nyári arcát igyekszik megmutatni. A rádióban azt mondták, hogy ma már nem fog esni, és egyelőre nem is lesz tikkasztó meleg. Minden akadály elhárult a vidám és szép vasárnap délután elől.

Kohárné kilépett a lakásból, a seprűt az ajtófélfá mellé támasztotta – ezúttal nem volt rá szükség –, majd megtapogatta az ablakpárkányra helyezett muskátlik alatti földet, amely még nedves volt, őrizte a szombati eső vizét. Egyelőre nem kell öntözni. A muskátlik – szám szerint három – egy régi, nem túl nagy, helyenként korhadt, a szétesés határán lévő virágládában tanyáztak, melynek oldalait Balla elvtárs Kohárné többszöri kérésére egy-egy erős szöggel összeütötte, így nem potyogott belőle a föld és többé-kevésbé használhatóvá vált. A virágláda eredetileg a második emeletről

származott, onnét, ahol elegendő volt a virágneveléshez a fény, és ahol hajdanában olyanok laktak, akik megengedhették maguknak a szépség és az esztétika dekadens kispolgári luxusát. Az új idők beköszöntével, állapotának romlásával párhuzamosan, a virágláda levándorolt a földszintre, és valahogyan Kohárnéhoz került, aki az elmúlt hetekben minden kora délután levette lakása egyetlen ablakának párkányáról, és a földre helyezte, egész pontosan oda, ahol a keramiton lévő fénycsík jelezte az udvari világosság keskeny tartományát. A fénycsík a percek múlásával lassacskán arrébb vándorolt, majd el is tűnt, ám amíg lehetett, Kohárné az ajtó előtti számlóról követte mozgását, és annak megfelelően tolta mindig arrébb a virágládát.

– Jó napot!

Kohárné letette a keramitra a ládát, akkurátusan a fénycsík széléhez illesztette, szusszantott egyet, és csak azután nézett föl az első emeletről őt figyelő Schwarcznéra, aki a gangrácsnak támaszkodva cigarettázott. Úgy látszik, azt a szakaszt Balla elvtárs még nem minősítette veszélyesnek.

– Jó napot!

– Na, hát mi volt az ebéd?

– Mi lett volna? – Kohárné vállat vont. – Krumpli.

– Már megint?

– Jó az. Maga 'tán nem szereti?

Schwarczné, talán nem szándékosan, Kohárné irányába fújt egy nagyobbacska füstkarikát.

– Tegnap is azt ette.

– Még egy darabig eztet fogom enni. A vejem hozott egy kisebb zsákkal.

Schwarczné megcsóválta a fejét. Nem lehetett megállapítani, hogy ebben a mozdulatában irigység van-e, vagy netán rosszallás.

– Mindig mondtam, hogy maga egy szerencsés ember.

Kohárnénak hirtelenjében nem rémlett, hogy Schwarczné máskor is emlegette volna az ő szerencséjét, ám ezt nem tette szóvá.

– 'Tán a krumpli miatt?

– Nem csak azért. Hanem mert ilyen frankó veje van. Nagyon dolgos, szorgalmas fiú.

– Most éppen falun dógoznak – magyarázta, kissé mentegetőzve Kohárné. – Teherautó viszi őket, mindig itt mennek el a ház előtt. Csak megálltak egy pillanatra, leugrott, behozta a zsákot, és mentek is tovább.

– Tegnapelőtt is itt volt, láttam.

– Akkor is dógoztak, és akkor is begyütt.

Kohárné megtapogatta a tarkóját. Huzamosabb időn keresztül hátratekert nyakkal fölfelé nézni minden embernek fárasztó, sőt fájdalmas, nem csak

egy bizonyos életkoron túl.

– Mindig benéz az anyósához?

– Most benézett, mer’ amikó’ hozta, nem fizettem ki a krumplit. Annyira sietett, hogy nem volt időm előszednem a pénzt. Utólag adtam oda.

Az a kis zsák krumpli ezek szerint, állapíthatta meg magában Schwarczné, nem a vő legutóbbi látogatásakor került Kohárné tulajdonába, hanem minimum egygel korábbi alkalommal.

– Hát nem ingyen volt? Ajándékba?

– Dehogy! Nem várhatom el tőlük. Ő se ingyér szerezte.

Az első emeletről újabb terebélyes füstkarika ereszkedett Kohárné irányába.

– Pedig, azt mondja, szépen keresnek.

– Nem lehet panasz.

– A veje ugye sztahanovista is volt?

– Ki is tüntették.

– Kossuth-díjjal?

– Nem avval, valami mással, de kitüntették.

– Pénz is járt vele?

– Kevés. De jól gyött, mert éppen akkor kellett fizetni a békekölcsönt.

Egy darabig csönd volt, csupán – mintha meghallotta volna a békekölcsönt emlegetni – egy galamb turbékolt kitaróan az udvar valamivel fényesebbik végében árválgató kiszáradt magyalfán. Kohárné úgy gondolta, vége a beszélgetésnek, még egyszer megtapogatta hát a tarkóját, majd elhúzta a számolyt a fal mellől és rátelepedett. Azt méricskélte a tekintetével, hogy a fénycsík és a virágláda széle még egybeesik-e.

– A lánya mit is csinál?

Kohárné összereszt. Meglepte Schwarczné kérdése, olyan régen hallgattak, azt hitte, amaz nincs is már a gangon. Mindenesetre úgy döntött, nem áll föl Schwarczné kedvéért, marad inkább ülve.

– Ugyanabban a gyárban dógozik. Ott ösmerkedtek meg. Csak amaz egy másik részlegen van. Az öntödében.

– Szép munka.

– Szép.

– Viszont nehéz.

– Hát, dógoznak csak kell. Mi is dógoztunk egész életünkben. Örültünk, ha volt mit. Nekik legalább evvel nincsen gondjuk.

– Az a lényeg, hogy boldogság legyen.

– Bizony.

– Lassan jöhet az unoka is.

Kohárné lehajolt, és néhány centiméterrel arrébb csúsztatta a virágládát. A muskátlik valósággal fürödtek a kora délutáni napfényben. Ha majd

teljesen eloszlik a Terv cigaretta füstje, lehet érezni az illatukat.

- Előbb-utóbb biztosan megérkezik.
- Mióta is házasok?
- Két éve.
- S még semmi?

Kohárné egy gondolatnyi csönd után válaszolt:

– Mindennek megvan az ideje. A halálnak és a születésnek is. Maga is tudja, Schwarczné, hogy ez írva van.

– Írva? Hol van ez írva, Kohárné?

Schwarczné kérdése éppen úgy hangzott, mint amikor egy nyílvevessző becsapódik.

– Tanultuk az iskolában – Kohárné tekintete az udvar tulsó végébe, a kiszáradt magyalfára révedt.

Néhány hosszú pillanaton keresztül ismét csak a galamb turbékolt. Kohárné egy gondolatnyi időre lehunyta a szemét, utána kinyitotta gyorsan, mert attól tartott, menten elalszik. Az pedig nem volna jó, mert akkor a muskátlik lemaradnak a fényről.

– Maguknál mi vót az ebéd, Schwarczné?

– Krumpli.

– Máma is?

– Tegnap levest főztem belőle. Ma tejfellel ettük.

– Ízlett az urának?

– Nem mondta, hogy nem ízlik. Különbén meg nem igazán törődött vele. Megeszik bármit, amit elé teszek. Mi aztán nem vagyunk válogatósak. Megtanultuk, hogy nem szabad és nem is lehet annak lenni. Egyébként szerintem az uram észre se vette, hogy mit eszik. Annyira el volt merülve.

– Itthon is az üzemre gondol?

– Hogyne. Természetesen arra is. De most a meccs a legfontosabb.

Kohárné fölemelte a fejét, utána lehajtotta gyorsan, mert eszébe jutott, hogy amennyiben Schwarczné még egy Terv cigarettára gyújt, a szemébe hamuzik. A fejkendő nem sajnálta, az már úgyis elég viharvert volt.

– Hát meccs lesz megint?

– Igen, megint?

– Az angolokkal?

– Miért pont az angolokkal?

– A múltkor is amazokkal játszottak. A vejem ott vót.

– Tényleg? – Schwarczné hangja idegesen csengett. – Ezt nem is mesélte nekem.

– Nem meséltem vó'na? Pedig igényelt jegyet, és mint élmunkás kapott is.

– Ő is szerencsés ember.

Kohárné az ajkába harapott. Kellett neki dicsekednie.

– Inkább szorgalmas. Az egész gyár kint akart lenni, de hát nem lehetett. Azok vásárolhattak belépőt, akik kiérdemelték. Tudja különben, hogy mit mondott a vejem? Hogy az angolok egy hétre gyöttek, és hét-eggyel mentek. Érti, ugye?

Mindezt egy szuszra hadarta el, a végén szinte kapkodott a levegő után. Nevetésre nem is volt már ereje.

– Az én uram is szeretett volna menni – közölte indulatosan Schwarczné.

– Mégse ment?

– Hát nem! – Schwarczné hirtelen kiabálni kezdett. – Képzelve csak, Kohárné, éppen ő, aki gyerekkora óta rendszeresen jár fodbalmeccekre! Hol a válogatotτέρα, hol az MTK, izé, a Bástya... vagyis, na, hát a Vörös Lobogó meccseire. Nincs nála nagyobb drukker egész Budapesten! Erre, mikor jönnek az angolok, hogy visszavágjanak az őszi vereségért, nem tud menni, mert bárhová fordul, mindenütt azt mondják, hogy nincsen jegy.

Ha fölnézett volna, Kohárné láthatta volna, hogy Schwarczné arca egészen kivörösödött. Nem nézett föl, azt viszont konstataálta, hogy a galamb a magyalfán elhallgatott.

– Az egész ország csak nem mehetett ki a meccsre, Schwarczné, ezt maga is tudhatná.

Schwarczné akkorát fújtatott, akár egy gőzmozdony. Utána ugyanolyan hévvel és hangerővel mondta tovább:

– Tudom én, Kohárné, hát persze hogy tudom, hanem az azért mégis csak igazságtalanság, hogy az olyan tapasztalt és hűséges drukkerok, mint amilyen az én uram is, azért nem jutnak ki egy ilyen fontos mérkőzésre, mert azoknak osztogatják széjjel a jegyeket, akik azt se tudják, mi az a les...

Kohárné végre fölnézett. Tekintete Schwarczné izzó tekintetével találkozott.

– Maga 'tán tudja?

– Hogyne tudnám! Én mindent tudok a fodbalról. Az uram mindenre megtanított.

– De hát azokat a jegyeket nem osztogatták! A vejemnek is meg kött' vennie.

– Azt viszont eldöntötték, hogy ki veheti meg és ki nem! Szegény uram így lemaradt az angolokról.

– Ne mondja már, hogy az én vejem miatt...

– Nem mondom. De az bizonyos, hogy olyanok is kint voltak, akiknek fogalmuk sincs az egészről.

Már Kohárné is szinte kiabált:

– Ugyan, kérem! A fodbalhoz mindenki ért.

– Igen? Ezek szerint maga is?

A galamb fölháborodott szárnycsapkodással fölszállt a magyalfáról és kirepült az udvarból. Kohárné követte a tekintetével, míg el nem tűnt a tető és a kémények fölött, csak utána válaszolt:

– Valamennyire. A vejem mindig emlegeti a Puskást.

– Azt mégse tudja megmondani, hogy milyen meccs van ma! Nem, Kohárné, nem az angolok! Azokon már rég túl vagyunk. Különben is, hol vannak az angolok? Nincsenek sehol. Miután kétszer is jól elagyabugyáltuk őket, most egy darabig labdába se mernek szégyenükben rúgni. Mi viszont ma döntőt játszunk. Érti, Kohárné? Döntőt!

Schwarczné zihált, mintha most futotta volna körbe párszor az udvart. Amit, tekintettel kövérségére, vajmi nehezen lehetett volna elképzelni. Kohárné legalábbis nem bírta.

– Tényleg, most hogy mondja... emlegette a Balla elvtárs... hogy ma este ünnepelni fogunk...

– Bizony ám...

– De mi van, ha mégse?

– Mit mégse?

– Mégse ünnepelünk.

– Már miért ne ünnepelnénk? – Schwarczné összecsapta a tenyerét. – Maga talán nem akar örülni a magyar sportolók sikereinek?

– Hogyne akarnék, kérem... De mi van, ha veszítenek?

